

m'aclariren que és *ni peřék* 'no gens', i que també s'usa algun cop *peřék* en el sentit de 'parrac' (1966); «no vale un *perreque*» anota Rohlf s a Echo (*Dicc. Pir. Arag.*); *peřékálo* «caballo malo, cosa que no vale nada» a Echo i «traje malo, pellejo» a Panticosa (*RLiR* xi, 184, 195); *perreda* «caballo viejo» a Echo (Kuhn, *ZRPb*. lv). Bé pot tenir raó Rohlf s en creure que són manlleus del gascó, però no em sembla pas evident. En fi ja és més diferent (potser encrueat amb un altre mot), a Gistaín *parramac* 'persona flaca', *parramacos* «garabatos» (Brian Mott, *Vocab. Gistavino*).

Les coses més raonables que s'han dit de l'etimologia són la d'*AlcM* i la del *DCEC*. Potser en el fons volíem dir el mateix. A l'article *PURRELA*, *-IELA*, derivat de *púrria*, aplego una sèrie de dades lexicals nombroses, de caràcter, en un sentit o altre, afectiu, en totes elles, i que almenys esfumen o afaïonen un halo vague, un ambient, al qual pot correspondre el nostre mot, cf. en particular, argentí *pirraco* 'cavall' (<'rossí') (semànticament cf. argentí *pingo* 'rossí, cavallot'), cast. antiq. *pirraca* 'elegant, petimetre', andal. *pirriaque* 'aiguarden't. També en l'explicació «so de la roba quan s'esqueixa» hi ha alguna cosa de convincent.

I no obstant restem insatsifets. Estem ben possible-ment en el cas clàssic: un mot ens resulta a nosaltres harmònic amb un so o amb un ambient psicològic, i no obstant això ha estat a posteriori; falten aquells detalls d'alternances o anomalies reveladores, falta l'explicació de la terminació *-ac*; i costa de creure que un mot de paper important en la llengua, i d'àrea considerable, al llarg dels dos vessants del Pirineu, sense ecos en altres bandes, sigui una improvisació de l'idioma, quan no hi ha paral·lels de tal creació en les denominacions d'aquesta cosa en altres llengües.

I tothom perd de vista l'existència o la importància del verb *esparracar*, *esparracat*; se n'adonà, en canvi, Gamillscheg.³ En llengua d'oc, i en els altres llenguatges (ja ho notàvem en català), es presenta amb més amplitud que el primitiu, poca o molta més. En el mapa *déchirer* (1531) de l'*ALF*, *espeřeká* o *espeřaká* és també de tot el gascó, si exceptuem una grossa llacuna a les Landes i part dels B-Pyr. (però en bona part és perquè hi ha un blanc, on es veu que el mot no fou preguntat); i, en canvi, no sols el tenim viu, encara, a tots els punts del Sud de la Gironda, i a Luixon (en els quals no constava el substantiu), sinó també a tot el Llenguadoc occidental, cobrint per enter la part llenguadociana de l'Arieja i la H-Garonne.

Amplament confirmat per les altres fonts occitanes: *esperrecà* va ser usat pel considerable poeta tolosà Goudoullí, c. 1610 (constitueix, doncs, la primera documentació romànica de tota la família) amb els sentits que defineix Doujat: «déchirer les habits de qqn.», *esperrecat* «tout déchiré, délabré, houspillé»; i Visner confirma, en el tolosà del S. xix, *esparrecà* (amb variant *desparecà*), i amb un sentit que podria ser ampliació d'aquell: «détaire»: «s'es desparecà le maridatche», «uno noubèlo desparecaire», «une nouvelle qui va tout défaire»; mentre que sembla que el substantiu no

és de Tolosa, car si bé Doujat l'havia definit en un mot, Visner el desment: «très peu usité». A la Vall d'Aran vaig anotar *espeřeká*, però no el substantiu; a la contigua vall de Baroussa donen *esperrecà* tr. «déchirer», però no aquest (Ferrère, *FEW*, 26344f.).

No solament dona *esperrecà* Palay com a gascó general i «*esparracà*: mettre en lambeaux» (Moureau, *Pat. de La Teste*), «*esperrikà*: déchirer» a l'Alta Vall d'Aspa (Rohlf s, *Le Patois de Lescun*), sinó que en tenim documentació literària gascona: C. Laffargue: «lou sourénh qu'embierà la soue lustrou au treuds de las brumes --- que las *esperrequerà* tchic a tchic» en el Gers (*Armanac de Gascougnou*, 1935, 59); «et sou-réllh, que s'èro - - clucat --- at méy de uo brumo rouyo *esperrecado*» a Bonnefont (prop de Galan, H-Pyr., *Bouts d. Mount*. xxv, 70).

Deçà dels Pirineus, trobem així mateix altres informacions de l'ús del verb, que n'amplien el radi semàntic, ben enfora de la noció de 'parrac, drapot', fins cap al terreny orogràfic: a l'Alta Cerdanya m'explicaven que ara a Er varien el nom del Torrent de Barber, sobrenomenant-lo «Torrent *espeřakát*» «perquè està tot eixorranat» (1959).

Quant a l'Alt Aragó, a la V. de Bielsa hi ha la *Penna Speřakáda* (penyal d'aïres ruïnoses), 1965, ço que prova que en alt-aragonès no sols és del Ponent sinó també del Llevant, i tendeix a fer-nos creure que és autòcton i no un intrús gascó com creu Rohlf s. En efecte Kuhn va registrar el mot de cap a cap: *esperrekár* «desgarrar» a Ansó, Echo, Embún i Torla, i *esperrekáo* «desgarrado, mal vestido» en els mateixos llocs, i de més a més Aragüés, Panticosa, Biescas, Fiscal i fins a les portes d'Osca (Loarre), amb la forma arcaica *esperrekáto* a Torla (*RLiR* xi, 161, 184). A Benasc, post-verbal en sentit translatiu: «*esparrec*: resto insignificante, pizza: no han dixau ni un esparrec de queso: tot se l'han minçau» (Ballarín, *Dicc.*).

El verb, ben testificat en el Rosselló amb el sentit de 'fer destrossa, fer mal': «Y quin pler és lo teu de sempre esquisnar? / —N'hi ha un de molt gran —diu la planta salvatge—: / que sia jove o vell, nineta o bé maynatge, / per tenir bastant goig me cal *esparracar*», P. Cortès («Courtais», *Flors de Canigó*).

En basc mateix el verb té molta més extensió que el substantiu (si aquí, doncs, és també aHogen, almenys el verb sembla haver-hi pres peu més antigament): *porrokatu* «desmenuzar, despedazar» ja no és sols labortà, sinó també de Benaparra, la Sule, el Roncal i part de Guipúscoa (Andoain, al S. de Donostià) (Azkue, § 4, i altres accs. no inconnexes).⁴

En la hipòtesi que aquest verb, d'àrea més ampla, i d'àmbits semàntics més variats que els de *parrac* ('desfer', 'fer destrossa', 'eixorranar', 'arruinar', 'esmicolar'), sigui el punt de partida de tota la família (amb *parrac* extret del verb), trobaríem una filiació que almenys tindria la virtut d'ancorar-ho en un fons etimològic ferm i ben conegut: un de comú amb el de l'italià *sparare* 'escorxar', 'estripar', 'esqueixar', 'desfer', constantment documentat des del S. xiv (G. Villani): *sparare una veste* «aprir-la per lo lungo» (*bisogna spa-*